כיתה ט' | מולדת וגאוגרפיה | שיעור 3 מתוך 4 | 45 דק' | מתאים למלכתי ולממלכתי-דתי

# אוכלוסיית ישראל: גידול והרכב

## 🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את גודל אוכלוסיית ישראל ואת הרכבה לפי נתוני הלמ"ס
- התלמידים יחשבו גידול אוכלוסייה, ריבוי טבעי וצפיפות מנתונים אמיתיים
- התלמידים יסבירו את תרומת העלייה והריבוי הטבעי לגידול האוכלוסייה

## 📖 הסבר למורה

לפי הלמ"ס, ערב ראש השנה תשפ"ז (ספטמבר 2026) נאמדה אוכלוסיית ישראל בכ-10.305 מיליון נפש: כ-7.828 מיליון יהודים ואחרים (78.3% מהאוכלוסייה הישראלית), כ-2.173 מיליון ערבים (21.7%), וכ-304 אלף זרים. בשנה שחלפה גדלה האוכלוסייה בכ-124 אלף נפש, שיעור גידול של 1.2%. נולדו כ-182 אלף תינוקות ונפטרו כ-50 אלף איש. מאזן ההגירה היה שלילי (כ-8 אלף): הגיעו כ-24 אלף עולים חדשים, וגם חזרו ויצאו ישראלים. הלמ"ס מציינת שהנתונים ארעיים.

שטח המדינה לפי הלמ"ס הוא 22,072 קמ"ר (כולל הכנרת וים המלח, שהם כ-2% מהשטח). אם מחלקים את האוכלוסייה בשטח מקבלים צפיפות ממוצעת של כ-467 נפש לקמ"ר, אחת הגבוהות בעולם המערבי. אבל הצפיפות אינה אחידה: מרכז הארץ צפוף מאוד, והנגב, שהוא יותר ממחצית שטח המדינה, דליל. לאורך ההיסטוריה של המדינה העלייה תרמה תרומה גדולה מאוד לגידול, ובשנים האחרונות רוב הגידול נובע מהריבוי הטבעי.

## 👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

**חומרים:** נתוני הלמ"ס (בדף העבודה), מפת צפיפות של ישראל, מחשבון, דף עבודה

1. פתיחה: חידון קצר: כמה תושבים יש בישראל לדעתכם? כמה תינוקות נולדים בשנה? רושמים ניחושים ומשווים לנתונים. (6 דקות)
2. הצגת נתוני הלמ"ס והסבר המושגים: ריבוי טבעי, מאזן הגירה, שיעור גידול. (8 דקות)
3. חישובים מודרכים: ריבוי טבעי, גידול כולל, צפיפות. (9 דקות)
4. עבודה בזוגות על מפת הצפיפות: איפה צפוף ואיפה דליל, והקשר לאקלים ולמים מהשיעורים הקודמים. (8 דקות)
5. עבודה בדף העבודה. (10 דקות)
6. סיכום. (2 דקות)
7. כרטיס יציאה (ראו למטה). (2 דקות)

## 💬 שאלות לדיון בשלוש רמות

**הבנה (מה למדנו?)**

1. כמה תושבים יש בישראל לפי אומדן הלמ"ס לספטמבר 2026?
2. מה היה שיעור הגידול של האוכלוסייה בשנה האחרונה?

**יישום וניתוח (איך משתמשים בזה?)**

1. חשבו את הריבוי הטבעי בשנה שחלפה מנתוני הלידות והפטירות.
2. למה הצפיפות הממוצעת של ישראל לא מתארת נכון את החיים בנגב?

**הערכה וחשיבה (מה דעתי?)**

1. אילו אתגרים יוצר גידול מהיר של אוכלוסייה במדינה קטנה (דיור, תחבורה, שטחים פתוחים)? הציעו פתרון לאחד מהם.

## 🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

כל תלמיד עונה על פתק:

1. אוכלוסיית ישראל (2026): בערך ____ מיליון
2. רוב הגידול בשנים האחרונות נובע מ____

## 💡 הערות למורה

כל הנתונים בשיעור לקוחים מפרסום הלמ"ס "ישראל במספרים ערב ראש השנה תשפ"ז" (9.9.2026), והם ארעיים. חישוב הצפיפות (כ-467 נפש לקמ"ר) הוא חישוב שלנו מתוך הנתונים, לפי השטח הכולל עם גופי המים; הלמ"ס מחשבת צפיפות לפי שטח יבשתי, ולכן המספר שלה גבוה מעט. "יותר ממחצית השטח" לגבי הנגב הוא ידע כללי ולא נבדק כאן מול מקור.

## 📚 מקורות לנתונים

- אוכלוסייה, הרכב, גידול, לידות, פטירות, עלייה ושטח המדינה: הלמ"ס, "ישראל במספרים ערב ראש השנה תשפ"ז", 9.9.2026

## 📝 בדף העבודה

אוכלוסיית ישראל: גידול והרכב: 8 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

# מחוון: אוכלוסיית ישראל: גידול והרכב

1. ג. כ-10.3 מיליון

2. 182 − 50 = 132 אלף

3. 132 אלף (ריבוי טבעי) − 8 אלף (מאזן הגירה שלילי) = 124 אלף.

4. 10,305,000 ÷ 22,072 ≈ 467 נפש לקמ"ר.

5. כן: 7.828 + 2.173 + 0.304 = 10.305 מיליון.

6. ב. כ-1.2% (124,000 ÷ 10,200,000 ≈ 0.012)

7. כי הצפיפות היא ממוצע ארצי; רוב האוכלוסייה מרוכזת במרכז ובמישור החוף, והנגב הגדול דליל מאוד (בגלל אקלים מדברי ומחסור במים).

8. תשובה פתוחה. למשל: מחסור בדיור: בנייה לגובה והתחדשות עירונית; עומס תנועה: תחבורה ציבורית ורכבות; פגיעה בשטחים פתוחים: תכנון שמרכז בנייה בערים קיימות.